

SZCZEPAN
TWARDOCH

absynt

absynt

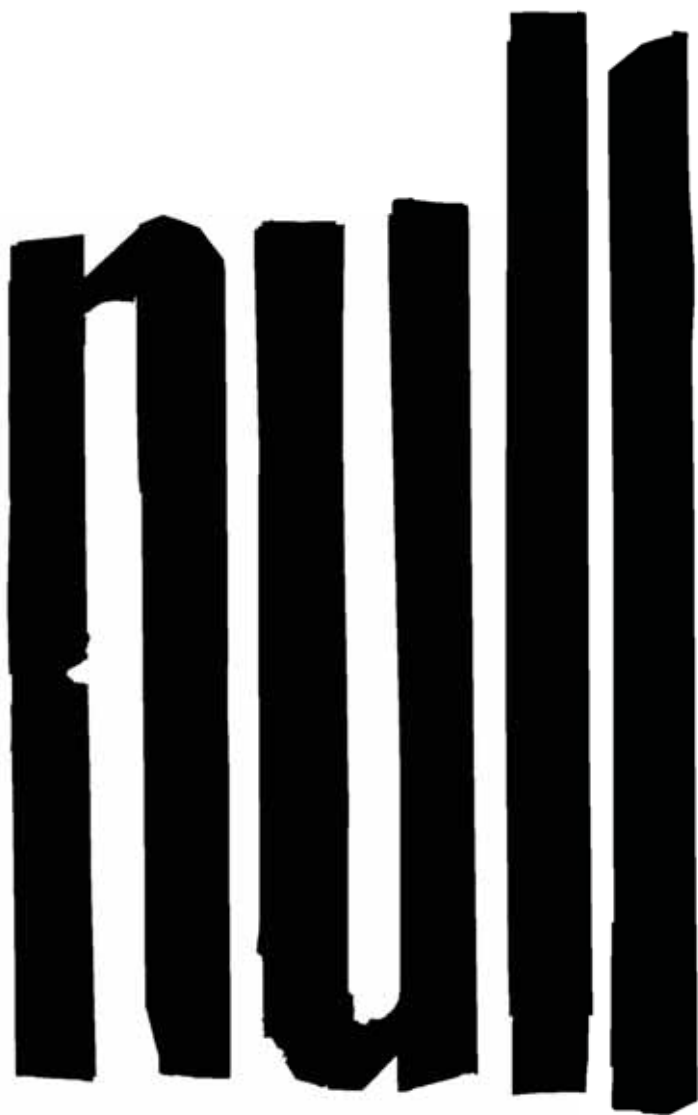

Kniha bola vydaná s podporou poľského
Knižného inštitútu (Instytut Książki) v rámci
Prekladateľského programu ©Poland.

Copyright © 2025 by Rowohlt – Berlin Verlag GmbH, Berlin
Originally published as: „Die Nulllinie. Roman aus dem Krieg“
Translation © Alexander Horák
Design & Layout © Midfield Studio
ISBN 978-80-8203-638-4

SZCZEPAN
TWARDOCH

PRELOŽIL
ALEXANDER
HORÁK

OBSAH

9	PRVÁ KAPITOLA
17	DRUHÁ KAPITOLA
21	TRETIA KAPITOLA
29	ŠTVRTÁ KAPITOLA
35	PIATA KAPITOLA
37	ŠIESTA KAPITOLA
45	SIEDMA KAPITOLA
49	ÔSMA KAPITOLA
55	DEVIATA KAPITOLA
61	DESIATA KAPITOLA
69	JEDENÁSTA KAPITOLA
73	DVANÁSTA KAPITOLA
79	TRINÁSTA KAPITOLA
85	ŠTRNÁSTA KAPITOLA
95	PÄTNÁSTA KAPITOLA
101	ŠESTNÁSTA KAPITOLA
109	SEDEMNÁSTA KAPITOLA
121	OSEMNÁSTA KAPITOLA

127	DEVÄTNÁSTA KAPITOLA
137	DVADSIATA KAPITOLA
147	DVADSIATA PRVÁ KAPITOLA
153	DVADSIATA DRUHÁ KAPITOLA
159	DVADSIATA TRETIA KAPITOLA
167	DVADSIATA ŠTVRTÁ KAPITOLA
171	DVADSIATA PIATA KAPITOLA
179	DVADSIATA ŠIESTA KAPITOLA
187	DVADSIATA SIEDMA KAPITOLA
193	DVADSIATA ÔSMA KAPITOLA
199	DVADSIATA DEVIATA KAPITOLA
203	TRIDSIATA KAPITOLA
209	TRIDSIATA PRVÁ KAPITOLA
215	TRIDSIATA DRUHÁ KAPITOLA
219	TRIDSIATA TRETIA KAPITOLA
225	TRIDSIATA ŠTVRTÁ KAPITOLA
235	TRIDSIATA PIATA KAPITOLA
241	TRIDSIATA ŠIESTA KAPITOLA

Bohyňa strieborných nôh, hej, mať moja Thetis mi totiž
vravela často, že dvojaká cesta ma privedie k smrti:
lebo ak zostanem tuná a pri Tróji bojovať budem,
nieto viac návratu pre mňa, no získam si večitú slávu;
ale ak sa vrátim domov a do milej otcovskej zeme,
koniec je vznešenej sláve, no zato budem mať dlhý
život, a smrť, čo ukončí všetko, ma nestihne rýchle.

Ílias, 9. spev,
preložil Miloslav Okál

PRVÁ KAPITOLA

„*Nam pizda,*“ povie Potkan.

Díva sa na oblohu cez štrbinu vo vchode do našej diery zamaskovanej smetami a prútím.

Obďaleč pomaly plynie otec váš, večný Dneper, na jeho ťažkých vodách sa vznášajú kryhy a vzdorujú priehradám, ktoré zatopili *porohy*, pereje v mokradiach. Nad vami jasná noc s tvárou vašej matky luny, v ktorej svetle sa vznáša dron, stredný bombardér s termovíziou.

Je váš.

Váš, lebo svojim čiernym okom vidí biele teplo Potkana, vynárajúceho sa z diery. Namiesto granátu zhodí dvojlitrovú fľašu od koly, ktorá je nevedno prečo ovinutá striebornou lepiacou páskou, potom sa za bzúčania vrtúl prudko nakloní a odletí tam, odkiaľ prišiel, čiže na opačný breh mohutnej rieky. Fľaša padne do blata niekoľko metrov od vašej diery. Potkan, rozladený amatérstvom pilota, chvíľu čaká, či nezačuje iné, cudzie drony.

Ticho naruša iba hukot veľrieky, vzdialený hrmot ruského delostrelectva a ešte vzdialenejšie dudranie toho nášho z opačného brehu, ako nejaká odľahlá búrka.

„*To naša arta pracuje,*“ povie Potkan v snahe dodať si odvahu.

„Naša,“ súhlasíš.

Pracuje, lebo o to teraz v tejto vojne ide, že *arta*, ako sa tu vraví, pracuje a vy trčíte v diere a čakáte, že *arta* to odpracuje aj za vás.

Potkan odhrnie maskovanie vchodu, pomaly vylezie z diery a začne sa plaziť smerom k fľaši, plazí sa pomaly a rýchlo zároveň ako veľký zablatený a ufúlaný sivý plaz vo vyblednutom *multikame*. Schmatne fľašu a náhlivo sa vracia do diery ako obrovský mlok v helme a *broniku*, balistickej veste.

Vypneš červené svetlo čelovky a vyberieš vreckový nôž, ktorý si pred odchodom dostal od sestry na štyridsiate druhé narodeniny, hoci si ich neoslavoval, lebo si vtedy už ani oslavovať nemohol, a to si ešte ani nešiel na vojnu, len si vozil humanitárku.

Nôž je veľmi dobrý, vieš, že bol drahý, často si ho ostriš malým keramickým brúsnym kameňom, takže teraz poľahky pretneš pásku spájajúcu obe časti fľaše. Vnútri sú dva americké vojenské prídely MRE, ale nie v tom spoločnom balení – z toho ich bolo treba vybrať, aby sa zmestili do fľaše spolu so škatulkou cigariet, zapalovačom a kúskom papiera, na ktorý váš *kombat* vlastnoručne napísal: „Dávajte si na seba pozor, chlapci.“ Tie slová sú napísané po ukrajinsky. Nevieš čítať rukopisnú cyriliku, nikdy si nechodil do ukrajinskej školy, vieš čítať len tú tlačenu, ale Potkan vie, lebo chodil do ukrajinskej školy a nahlas ti číta tie drsné, bezočivé *kombatove* slová.

Бережіть себе, хлопці. Dávajte si na seba pozor, chlapci. Ako si možno na seba dávať pozor na zlej strane rieky.

„Jebať naňho,“ povieš.

Nevieš, či to *kombat* napísal len tak zo srandy, alebo sarkasticky, ale hrozne sa ti to nepáči.

„Jebať,“ súhlasí Potkan.

Potkan sa prehrabáva v zásielke z neba.

„Žiadna voda,“ povie konečne.

„Ešte prileť. Alebo pôjdem k rieke.“

„Odtiaľ sa nevrátiš.“

„Asi nie.“

Hodnú chvíľu obaja mlčia a viete, že mlčia o situácii, v ktorej ste sa ocitli, lebo o nej ťažko čokoľvek vyriečiť, no takisto ťažko si ju nevšímať.

„*Nam pizda*,“ zopakuje po chvíli Potkan a ešte stále civie na obsah zásielky, akoby v nej malo byť čosi nezvyčajné, akoby si medzi striebornou fóliou balíkov MRE želal zazrieť niečo, čo by mu dodalo aspoň kúšтик nádeje, ktorú by zdrapil do pazúrov a už nepustil.

Vo fľaši nádeje niet.

Obaja viete, čo ten balík znamená.

„Plus. *Nam pizda*,“ súhlasíš s Potkanom po vojensky.

Už vás nezásobujú loďami, zostali len drony. Na rieke plávajú kryhy, medzi ktorými kľučkujú lode, čím sa vystavujú streľbe. Máte primálo *rebov*, elektronických rušičiek, ktoré chránia lode pred dronmi. Máte primálo lodí, primálo ľudí. Všetkého je primálo, len *pidarov* je veľa, aj kryh na Dnepri je veľa a aj prenikavého, vlhkého chladu je nadmieru.

„*Nam pizda, nachuj*,“ zopakuješ.

Po ukrajinsky má slovo „pizda“ prízvuk na druhej slabike a presne takto ho vyslovuješ.

Po desiatich minútach sa dron vráti s plnou fľašou vody a znovu netrafi do vašej diery.

„Teraz ideš ty,“ povie Potkan.

„Plus,“ odpovieš.

Neprotestuješ, lebo vieš, že má pravdu. Si na rade. Vyhrabeš sa z diery. Na jasnej nočnej oblohe vidno ruiny dediny, stenu s otvorom po okne a kýpte stromov spálených a dokaličených úlomkami. V pivniciach domov zrovnaných so zemou sedia

ďalší ako ty a Potkan. Je chladno, ale nad nulou, trochu fúka, pôda zvrchu odmrzá a blato sa lepí na rovnošatu. Chvíľu uvažuješ – plaziť sa, alebo bežať?

Začneš sa plaziť a odkiaľsi zďaleka, sotva počuteľne, dolieha zlovestný bzukot nočného mavika s termovíziou a nie je to váš mavik, lebo váš mavik tu nemá čo hľadať.

Schmatneš fľašu, odraziš sa od zeme a už sa neplaziš, bežíš späť do diery a hodíš sa dolu, akoby si skákal šípku do vody. Potkan za tebou zakryje vchod.

„Mavik. *Pidarský*,” hovoríš udychčane.

Potkan už vie. Napráva si helmu, otáča zadným gombíkom, priťahuje si pútko pod bradou. Nepotrebuje si ju upravovať, ale niečo robiť musí. To čakanie je neznesiteľné.

Ani ty nemôžeš len tak čakať. Sadneš si čo najnižšie vo vašej diere, tak trochu zveličene nazvanej „pozícia“. V skutočnosti je to meter osemdesiat hlboká a dva metre široká a dlhá diera v blatistej zemi, dávnejšie to zrejme bola pivnica pod nejakou zasranou chatrčou, ale tej už niet. Steny sú z tenkého betónu a strop už, bohužiaľ, neexistuje, podobne ako celá chatrč. Bol asi drevený, zostali po ňom len zvyšky. Pozíciu tu nekopete, ostrú lopatu nedostať ani na opačnej strane Dnepra a kde ešte tuná, kam vás a všetko vaše priviezli lode, keď ešte nebolo toľko kryh.

Ale lode sa sem už neplavia.

Nemali ste dokonca ani drevotrieskové dosky na izoláciu stien ako v normálnej blindáži, úkryte na opačnom brehu, vyňašli ste sa teda nejako pomocou fólií a dosiek. Tenučký strop pozostáva z trámov zakrytých doskami a zamaskovaných haraburdím a smetami, čo boli poruke. V rohu stojí powerbanka EcoFlow a bliká modrastým svetlom. Displej ukazuje dvanásť percent. Treba ju nabiť, napadne ti. Pár metrov od blindáže ste v druhej diere ukryli menší prenosný generátor, ktorý sa bojíte spúšťať v noci, hoci je pomerne dobre zamaskovaný,

lebo teplo motora je v termovízii veľmi poľahky viditeľné. Pri stenách v diere stoja dve prične a na nich je vaša špinavá posteľná bielizeň, na klincoch pribitých do steny visia zbrane, Potkanov starý AK-74, tvoj ukrajinský AR-15 s optickým zameriavačom FVP-O a jednorazový protitankový raketomet RPG-18, prezývaný „mucha“.

Potkanov AK-74 už pokryla tenká vrstvička hrdze od vlhkosti tu v diere, ty sa o svoju zbraň staráš viac, hoci si z nej v boji nevystrelil ešte ani raz. Nebolo kedy a nebolo do koho. Taká je to vojna. Myslel si si, že tu sa to zmení, Kôň, ale nezmenilo sa. Zatiaľ. Ale už onedlho.

Z muchy sa odliepa štítok s návodom na použitie. Stará sovietska mašina.

Powerbanka a generátor sú v prvej línii frontu, v pechote, zriedkavé. Nie ako u pilotov. U pilotov to bolo lepšie. Ale ty už u nich nie si.

„Prečo tu trčíme?“ spýta sa Potkan a roztrasie sa v očakávaní toho, čo príde po *pidarskom* maviku, najprv sa mu rozochveje sánka, potom ruky a o chvíľu sa už klepe celý.

„Na to sa neptáme,“ odpovieš. „Je to zbytočné.“

„Toto nie je boj,“ pokračuje celý roztrasený. „Ešte som tu nevidel žiadneho *pidara*.“

„Choď o pivnicu ďalej a budeš na muške každý deň.“

„Toto mi treba? Nie sú tu žiadne posty, nedá sa tu pohnúť. Ani ukryť. *Prosto tut sydymo i čekajemo*. Kto z nás bude *triochsotyj* a kto *dvochsotyj*.“

Triochsotyj, čiže trojstý, je zranený a *dvochsotyj*, čiže dvojstý, je mŕtvy.

„To je nakoniec jedno,“ odpovieš.

„Čo?“ nechápe Potkan.

„Či *dvochsotyj*, či *triochsotyj*. Je to jedno. Dronom trojstého evakuovať nebudú. Zranený tu budeš hniť, až kým nezdochneš.“

„A lode?“ pýta sa, hoci pozná odpoveď.

Často tu zaznievajú otázky, na ktoré je odpoveď vopred známa.

„Teraz, keď sú kryhy? A prečo si myslíš, že žrádlo prišlo dronom?“ odpovieš.

„Ja videl, že *tut* jazdil taký ten smiešny NATO voz, taká skriňa s privesom na pásoch s takým kĺbom. Nemôžu ho zase poslať?“

„Ty *dumaješ* BvS? BvS – mínus,“ odpovieš akosi smutne, lebo si tak trochu mal radosť, keď sa BvS brodil cez Dneper a riečne blatiská a mokrade.

„A čo sa stalo?“

„A čo sa malo stať? *Rozjebašili* ho minulý týždeň, *nachuj*. Najprv uviazol v bahne a potom ho *rozjebašili* *efpiviškou*.“

„Tak prečo tu sme?“ vyrýva ďalej, hoci vie, že práve na túto otázku odpoveď nepoznáš a poznáš zároveň – rovnako ako on. „Keď sme boli tam, kde minule, to aspoň dávalo zmysel, človek čakal, kým bude trojstý, potom ho zoberú, pôjde do špitála a potom domov. A tu, keď ani trojstého nezoberú, načo vlastne čakáme, Kôň, načo?“ pýta sa, aby nesedel len tak potichu.

Nedokážeš mu odpovedať. Potkan túto vojnu vníma úplne inak než ty, ty totiž veríš, že táto vojna nejaký zmysel má. Už však nedokážeš pochopiť, Kôň, že zmysel má aj vaša prítomnosť tu, na ľavom brehu otca vášho, Dnepra.

Kôň je tvoj pseudonym, vlastne bojové meno, *позивний, позывний*. Po ukrajinsky *Кінь, Киї*.

Potkan je Potkanov pseudonym. Po ukrajinsky *Пацюк, Paciuk*.

Nevieš, koľko má Potkan rokov. Vyzerá na štyridsať a niečo, v červenom svetle tvojej čelovky aj na viac. Ukrajinskí muži však začínajú vyzeráť na štyridsať a niečo často ešte pred tridsiatkou. Najmä tí z dediny. On je nízky, štíhly a smutný. Má veľkú hlavu, riedku bradu a jasné, unavené oči. Pochádza

z nejakej vsieky pri Ternopili. Nemá nijaké vzdelanie okrem toho, čo nadobudol za tie dva roky na vojne. Pred *polnomasťabnou*, totálnou vojnou, žil tak, akoby vojna ani nebola. Rok robil taxikára pre Uber vo Varšave, trochu ovláda poľštinu. V roku 2021 mu ochorela matka, vrátil sa, aby sa o ňu postaral, ale matka aj tak zomrela. Nemal na svete nikoho iného. Potom vypukla vojna. Potkan najprv vstúpil do Terobrany, ani sám nevedel prečo, potom sa preradil do námornej pechoty, za dobrým veliteľom. Nič viac o ňom nevieš a po dvoch rokoch vojny toho o sebe ani Potkan nevie oveľa viac. Všetko, čo bolo predtým, zmizlo, rozplynulo sa v pamäti ako dávno videný film.

Po dvoch rokoch vojny vie Potkan iné veci. Napríklad podľa sluchu rozoznať, odkiaľ čo prilieta, a bez rozmyšľania vie, na ktorú stranu sa má vrhnúť na zem, aby si aspoň trochu zvýšil šancu prežiť. Vie, ako sa v lese vysrať tak, aby si neosral topánky. Nevie a nerozumie však, ako fungujú Ozbrojené sily Ukrajiny. Určite nie tak, ako by sa mohlo zdať, ani celkom tak ako sovietska armáda, ktorú si pamätal ešte Potkanov otec z čias služby v Afganistane a veľa mu o nej hovoril.

Na druhej strane pripomínajú Ozbrojené sily Ukrajiny niekdajšiu sovietsku armádu omnoho väčšmi, než by sa mohlo zdať tebe, Kôň, a aj každému, kto – ako ty predtým, na samom začiatku *polnomasťabnej*, ktorý bol pre teba začiatkom vojny vôbec – uveril jednostrannému príbehu ukrajinskej propagandy o modernej, západnej armáde plnej krásnych, fešných chlapcov bojujúcich proti silám zla ako tolkienovský Gondor proti Orkom.

DRUHÁ KAPITOLA

Aj ty si dávnejšie uveril krásnej propagande, ktorá síce celkom nezodpovedala realite, ale v istom zmysle bola predsa len pravdivá. Veď si nepochyboval o tom, že aj ty, aj Potkan stojíte na strane dobra a spravodlivosti. Ak má mať nejaká vojna v dejinách nárok nazývať sa spravodlivá, povedal si raz dávno opitý vo varšavskej krčme poslednému z kamarátov, tak práve táto.

Stále tomu veríš, Kôň. Ale tiež už vidíš iné veci.

„Ty, Potkan, pamätáš si taký lokál vo Varšave, takú krčmičku s vínom na *placi Zbawiciela*, námestí Spasiteľa?“ spýtaš sa ho po poľsky, po ukrajinsky povieš len jeho *pozyvnyj*.

Pýtaš sa ho na to preto, aby ste mlčky nečakali na to, čo príde po maviku.

„Kde?“

„Vo Varšave.“

„V akej Varšave, o čom točíš?“ pýta sa Potkan, akoby žiadna Varšava nikdy nebola.

Potkan má pravdu, napadlo ti. Žiadna Varšava nikdy nebola. Tamten svet je taký vzdialený, že možno nikdy neexistoval.

Skrátka, nebol. Je len toto: vojna, diera, vy kúsok od *nullu*, nultej línie, potom je *null*, čiže vaše najvzdialenejšie pozície,

potom sivá zóna a potom *pidari*, uvažuješ. Tá myšlienka ťa upokojuje.

Ale Jagoda by si pamätal, keby vo Varšave bol, rozmýšľalš. Možno.

Začínaš dumať, prečo trčíte v tejto hnusnej pivnici a nie v nejakej dobrej pivnici, čo zostala po dome, ktorého už niet, a uvažuješ o tom preto, lebo tebou lomcuje bezmocný hnev, že toto je nespravodlivé, že iní sedia v dobrých pivniciach, majú tam sucho a teplo a nad hlavami betónové stropy, nie dosky ako vy, len vy musíte trčať v tejto vyjebanej pivnici, *nachuj*, lebo ste si ju, skrátka, vyhliadli po tom, čo ju rozmetala strela kalibru 152 milimetrov.

Jagoda má dobrú pivnicu, aj ťa to celkom teší. Rozdelili vás len nedávno, v každej pivnici musí byť jeden skúsený vojak, povedal rotný, nemôžem vás oboch držať v jednej.

Rozmýšľalš, ako sa nebáť.

Nech už to priletí. Radšej zomrieť, ako sa báť.

A zrazu, vždy je to zrazu, úplne nečakane, hoci očakávane, to priletí. Svišťanie a potom štyri výbuchy. Nie až tak blízko, zem sa však zachvela a zo stien sprýchlo.

Potkan sa stále trasie.

„*Vasilok*,“ hovorí a drkoce zubami.

„Sú až tak blízko?“ spýtaš sa hlúpo, si trochu prekvapený, že sú naozaj tak blízko, ale zároveň chceš zabiť to ticho, no ono vzápätí umrie samo, lebo zaznejú ďalšie štyri výbuchy, čiže celý zásobník *vasiloka*, tentokrát už bližšie. Nemôžu byť ďalej ako štyri kilometre, taký má totiž dostrel. Nie je možné, aby boli ďalej. V podstate sú omnoho bližšie, ako si myslíš, veď *vasiloka* určite nevysunuli na *null*, je od neho tak kilometer, možno dva. Alebo tri. Takže sú omnoho bližšie.

„Korigujú dronom,“ oznámi Potkan sucho, len aby niečo povedal.

Opäť svišťanie a štyri výbuchy. Vyjebaný *vasilok*, *nachuj*, ani nevieš, či to vravíš nahlas, či len v duchu. Vyjebaný *vasilok*, *pizdec*, *nachuj*. Štyri strely kalibru 82 milimetrov, ktorými sa nabíja zásobník tohto mínometu, sa vystreľujú v sérii, jedna za druhou, a všetky smerom k vám.

Ak zasiahnu vašu dieru, zahyniete obaja.

Obaja zahynieme skôr či neskôr, nikto sa predsa nedožije konca vojny, takže aký je v tom rozdiel, uvažuješ, ale sám seba klameš, Kôň.

Je v tom rozdiel.

Ďalšie štyri výbuchy, jeden za druhým, bum, bum, bum, bum. Zem sa chveje, nárazová vlna sa dovalí do vašej diery, cítiš ju celým telom. Bum, bum, bum, bum.

Nezasiahli blindáž.

Bum, bum, bum, bum.

Nezasiahli ani dieru. To je jediná vec na celom svete, na ktorej záleží za celú jeho históriu, za tie tisícky či milióny rokov. Nezasiahli vašu dieru. Možno trafili nejakú pivnicu a strop to nevydržal, dobre im tak, tým, čo majú dobré pivnice s betónovými stropmi. Nezasiahli vašu dieru. Na ničom inom teraz nezáleží.

Bum, bum, bum, bum.

Nezasiahli vašu dieru.

Čakáte.

Ticho.

Koľko prešlo?

Pozrieš sa na hodinky. Preskakujú čísla sekúnd. Potom minút. 22:33. Štyri. Päť. Sedem. Desať.

„Možno to vzdali,“ povie Potkan.

Prikývneš. Možno to vzdali. Možno sa zľakli, že odpoviete protibatériovou paľbou, možno práve napochytre balia *vasiloka*, ktorý sa väčšmi ponáša na malú húfnicu než na bežný

mínomet. Možno ho práve pripevňujú na nákladiak a smerujú na nové pozície predtým, ako na nich dopadne strela kalibru 155 milimetrov z vašej húfnice.

Je to možné.

„*Це можливо,*“ hovoríš. *Сe možливо.* Je to možné.

Mohol by si to Potkanovi povedať aj po poľsky, ale tvoje pery to samy vyslovia po ukrajinsky a potom si na niečo odrazu spomenieš.